

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Фінансово-правове регулювання підприємницької діяльності

Студента 2 курсу, 6 групи,
спеціальності 081 «Право»,
спеціалізації «Фінансове право»

Шабельного Євгена Ігоровича

Науковий керівник
к.ю.н., доцент

Запотоцька Олена Василівна

Гарант освітньої програми
к.ю.н., професор

Ніколаєва Людмила
Вікторівна

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
1.1. Поняття публічної фінансової діяльності (або фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування).....	5
1.2. Форми участі суб'єктів підприємницької діяльності у публічній фінансовій діяльності.....	8
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У БЮДЖЕТНИХ ТА ВИДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	
2.1. Суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт бюджетних правовідносин.....	12
2.2. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у відносинах державного (місцевого) кредиту та державного (місцевого) кредитування.....	13
2.3. Правове регулювання банківського кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів.....	16
2.4. Гарантії при здійсненні державного (місцевого) кредиту, та державного (Місцевого) кредитування за участі суб'єктів підприємницької діяльності.....	25
2.5. Правове регулювання контролю за участю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері бюджету та видатків.....	27
РОЗДІЛ 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІДНОСИНАХ ЩОДО СПРАВЛЯННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ДО ПУБЛІЧНИХ ФОНДІВ КОШТІВ	
3.1 Суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт сплати єдиного соціального внеску.....	29
3.2. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у податкових правовідносинах.....	31
3.3. Правові засади контролю у сфері справляння обов'язкових платежів, платниками яких виступають суб'єкти підприємницької діяльності...	39
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Тема фінансово-правове регулювання підприємницької діяльності є дуже актуальною темою для дослідження у випускній кваліфікаційній роботі, оскільки багато людей пов'язані з підприємницькою діяльністю, та діяльністю органів фінансового контролю. Все більше і більше людей зв'язують своє життя з підприємництвом, а також йдуть працювати на підприємства, на посади пов'язані з фінансовою та податковою звітністю.

Дослідження по даній темі дають розуміння доцільність податкового, та бюджетного законодавства, та дають шляхи розвитку законодавства, що можливо, з часом допоможуть покращити податкову політику.

В наукових роботах дана тема висвітлена лише частково, але всі роботи вже застаріли оскільки відбулась значна кількість змін в законодавстві здебільшого в податковому кодексі, та законах які регулюють діяльність підприємств та органів фінансового контролю.

Мета і завдання дослідження. Аналіз законодавства, а також фахової літератури для поглибленого розбору поняття господарської діяльності, її різновиди, а також участь суб'єктів господарювання в бюджетному процесі, та видатках держави, та участь у податковому процесі, сплата ЄСВ та інших обов'язкових зборів

У рамках окресленої мети вирішуються такі *завдання*:

- визначити публічну фінансову діяльність держави, та участь суб'єктів господарювання в ній;
- дослідити участь суб'єктів господарювання в відносинах державного кредитування;
- розглянути участь держави в кредитуванні суб'єктів господарювання;
- дослідити форми участі суб'єктів господарювання у відносинах щодо справляння обов'язкових платежів;
- проаналізувати участь держави в у відносинах щодо справляння

обов'язкових платежів.

Об'єктом досліджень є суспільні відносини у сфері фінансово-правового регулювання підприємницької діяльності.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувався ряд методів наукового пізнання, кожен з яких дозволяє дослідити фінансово-правове регулювання підприємницької діяльності у певному ракурсі. Основними з них є: Дедуктивний метод (підрозділи 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 3.1., 3.2); діалектичний метод - сприяв усвідомленню взаємозв'язку між регулюванням підприємницької діяльності у сфері фінансів та структурними компонентами її реалізації (підрозділи 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 3.1., 3.2., 3.3); системний метод використовувався для всебічної характеристики (підрозділи 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 3.1., 3.2., 3.3); метод порівняльного аналізу (підрозділи 2.1., 2.2., 2.4., 2.5., 3.3).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що за умови подальшого розвитку вони можуть бути корисні: для вдосконалення законодавства що регулює фінансові відносини між державою та суб'єктами господарювання; для подальших наукових досліджень питань щодо визнання фінансово-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання.

Структура роботи. Структура роботи підпорядкована меті та завданням дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків і пропозицій, а також списку використаних джерел. Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи становить 55 сторінок, з них основного тексту - 48 сторінок. Список використаних джерел нараховує 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Поняття публічної фінансової діяльності

В загальному вигляді фінансова діяльність держави - це діяльність держави та її органів у сфері мобілізації, розподілу та витрачання централізованих і децентралізованих фондів коштів з метою покриття фінансових потреб держави та органів місцевого самоврядування й виконання її функцій [1; 2; 3; 4; 5].

На думку, А. І. Худякова поняття «фінансова діяльність держави» було сформульовано в межах юридичної науки [6, с. 27]. Е. А. Ровинський, у свою чергу, наголошував на тому, що через фінансову діяльність держави здійснюється зв'язок держави і економіки суспільства [7, с. 6-7].

Воронова Л. К. розглядає фінансову діяльність як заснований на нормах права планомірний процес управління публічними централізованими і децентралізованими фондами коштів, необхідними для здійснення завдань і функцій, що поставлені Конституцією України перед державою, органами місцевого самоврядування та іншими публічними утвореннями, дозволеними державою [8].

За визначенням Н. І. Хімичевої, під фінансовою діяльністю держави розуміють здійснення функцій з планомірного утворення (формування), розподілу та використання грошових фондів (фінансових ресурсів) з метою реалізації завдань соціально-економічного розвитку, підтримання обороноздатності і безпеки держави, а також забезпечення фінансовими ресурсами діяльності державних органів [9, с. 85].

Особливостями фінансової діяльності є:

- на відміну від однорідних сфер державної діяльності вона має

міжгалузевий, загальний характер, оскільки забезпечення фінансовими ресурсами спрямоване на всі галузі і сфери державного управління;

– фінансова діяльність реалізується як державними органами, так і органами місцевого самоврядування (в деяких випадках вона реалізується через спільну діяльність цих органів);

– фінансова діяльність поєднує як безпосереднє управління з використанням імперативних методів (щодо державних підприємств тощо);

– фінансова діяльність здійснюється через діяльність як представницьких, так і виконавчих органів влади.

Основою фінансової діяльності держави є фінанси. В науковій літературі нема єдиного визначення фінансів. Під фінансами розуміють економічні відносини, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів з метою виконання функцій і завдань держави та забезпечення умов розширеного відтворення [10, с. 8 ; 11, с.12; 12, с. 115].

Враховуючи потребу забезпечення економічної безпеки держави, ст. 92 Конституції України визначає регулювання фінансової системи виключно законами України, а саме встановлення: Державного бюджету України і бюджетної системи України; системи оподаткування, податків і зборів; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи [13].

Згідно із статтею 95 Конституції України “бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.” [13].

Участь Кабінету Міністрів України, Рахункової палати, Національного банку України у здійсненні фінансової діяльності передбачено статтями 97, 98 та 100 Конституції.

У свою чергу стаття 116 встановлює, що “Кабінет Міністрів України ... забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики...” [13].

Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування регулюється положеннями статті 143 Конституції України, а саме територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування ... затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону [13].

Крім Конституції України правовим аспектам фінансової діяльності держави приділяється увага в інших законодавчих актах, зокрема в Законі України “Про банки і банківську діяльність”. Розділ II цього Закону присвячено діяльності такого важливого суб'єкта фінансової діяльності держави як Національний банк України. У відповідності до ст.2 Закону “Про національний банк України” Національний банк України (далі - Національний банк) є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, цим Законом та іншими законами України [14]. Основною задачею Національного банку України є забезпечення стабільності грошової одиниці [13].

Ще одним законодавчим актом, що регулює фінансову діяльність держави, а саме таку її форму як випуск цінних паперів, є Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” [15]. Даний закон передбачає можливість випуску довгострокових - понад п'ять років; середньострокових - від одного до п'яти років; короткострокових - до одного року облігацій. Рішення про випуск облігацій державних і місцевих позик приймається відповідно Кабінетом Міністрів України і місцевими органами самоврядування. Кошти, одержані від реалізації внутрішніх республіканських або місцевих позик, спрямовуються відповідно в державний і місцеві бюджети, в позабюджетні фонди [16].

1.2. Форми участі суб'єктів підприємницької діяльності у публічній фінансовій діяльності

Підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством [17; 18, с.244; 19, с.10].

Підприємництво представляє собою економічну діяльність, яка сприяє одержанню прибутку. В Україні підприємницька діяльність здійснювалася у відповідності до Закону України “Про підприємництво”, прийнятого 7 лютого 1991 р., який діяв до прийняття і набрання чинності “Господарського кодексу” від 16.01.2003 року №436-IV [20].

Суб'єктами підприємництва, відповідно до змісту ч. 2 ст. 3 Господарського Кодексу України (Далі ГК України) вважаються особи, які займаються підприємницькою діяльністю для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку [20]. За змістом ч. 1 ст. 55 ГК України суб'єктами господарювання (підприємцями) визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську (підприємницьку) діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Частина 2 ст. 55 ГК України містить загальний перелік суб'єктів господарювання, який можна застосувати і для класифікації суб'єктів підприємницької діяльності, ними вважаються:

Господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до

Цивільного Кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського Кодексу України, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;

Філії, представництва, інші відокремлені підрозділи господарських організацій (структурні одиниці), утворені ними для здійснення господарської діяльності.

До принципів підприємницької діяльності належать:

- 1.) Вільний вибір видів діяльності;
- 2.) Залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і фізичних осіб;
- 3.) Самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів вироблюваної продукції, встановлення цін відповідно до законодавства;
- 4.) Вільний найм працівників; залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших видів ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;
- 5.) Вільне розпорядження прибутком, що залишається після внесення платежів, установлених законодавством;

Самостійне здійснення підприємцем – юридичною особою зовнішньоекономічної діяльності, використання будь-яким підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд юридичних осіб, що здійснюють діяльність в Україні на умовах угоди про розподіл продукції [20; 21; 22-24, с. 25-28; 24, с.41-42].

Правова форма здійснення підприємницької діяльності – це зафіксоване законом становище суб'єкта, відповідно до його діяльність, порядок набуття формування та використання його майна, та відповідальності в

господарському обороті.

Дане поняття включає в себе наступні елементи:

- визначення статусу самого суб'єкта і повідомлення про це органам держави;
- встановлення майнових відносин як з приводу створення бази для підприємницької діяльності, так і щодо розподілу її результатів;
- розподіл відповідальності всередині обраної форми і зовні, перед контрагентами та споживачами.

Розрізняють такі форми підприємницької діяльності:

- 1) Без утворення юридичної особи (тобто в якості індивідуального підприємця);
- 2) З утворенням юридичної особи, у формі: господарських товариств (повних і командитних); господарських товариств (з обмеженою відповідальністю, додатковою відповідальністю, публічних та приватних акціонерних товариств); унітарних підприємств (на праві господарського відання або оперативного управління); виробничих кооперативів і селянських (фермерських) господарств [25, с. 10-22].

До цього пункту відносяться також форми володіння:

1. Одноособове коли все майно належить одному власнику, який одноособово керує, та отримує прибуток;
2. Партнерство, з поділом прибутку, ризику і збитків та спільним контролем;
3. Корпорація власниками якої є акціонери з обмеженою відповідальністю у розмірі внеску [26; 27].

На практиці остаточно закріпили думку про те що одночасно підприємство може вести декілька видів підприємницької діяльності - виробничу та посередницьку.

Виробнича підприємницька діяльність вважається основною, та найбільш важливою, оскільки вона найбільше впливає на ефективність

системи господарювання, економічні показники підприємства, та якість суспільного життя.

Фізичні чи юридичні особи, які репрезентують інтереси виробників або споживачів, заведено називати посередниками. Виходячи з цього основною метою посередницької підприємницької діяльності є інтеграція економічних інтересів виробників і споживачів.

У науково-практичній літературі виділяють третій тип підприємництва, підприємництво фінансових інституцій. Як суб'єкти підприємництва фінансового спрямування, що з одного боку, є посередниками, а з іншого - надавачами послуг, виступають банки та інститути спільного інвестування (ICI) [28].

Четвертий тип підприємницької діяльності - міжнародна підприємницька діяльність, тобто діяльність, що здійснюється через науково-технічну, виробничу, торговельну, сервісну й іншу взаємо корисну співпрацю суб'єктів господарювання двох чи більше держав (міжнародних партнерів) [25, с.14].

РОЗДІЛ 2.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У БЮДЖЕТНИХ ТА ВИДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

2.1 Суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт бюджетних правовідносин.

Бюджетний процес - регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства [29]. За законодавством суб'єкти підприємницької діяльності не є прямими учасниками бюджетних правовідносин, оскільки вони на пряму не впливають на його розробку, утвердження, та не розробляють звітність. Усі учасники бюджетного процесу вказані в ст.19 Бюджетного кодексу України (далі БК України) серед них немає суб'єктів підприємницької діяльності [29; 30].

Але все ж на наш погляд суб'єкти підприємницької діяльності є одними з учасників бюджетних правовідносин, на останніх двох етапах бюджетного процесу, які вказані в ст. 19 БК України [29].

Виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет). Участь полягає в отриманні державних коштів, які були виділенні з бюджету до конкретного підприємства, а також застосування їх для покладених задач, їхня участь у видаткових описана в ст. 30 БК України [29].

Підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього, в цьому етапі одержувачі бюджетних коштів в особі підприємств, беруть участь подаючи до відповідних державних, або місцевих органів фінансового контролю відповідні звіти про виконання задач на виконання

яких були надані державні фінанси. Також фактично таким чином суб'єкти господарювання впливають на проєкт бюджету на наступний рік, оскільки показники виконання бюджету за попередній період враховуються в новому проєкті бюджету.

2.2. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у відносинах державного (місцевого) кредиту та державного (місцевого) кредитування.

Державний кредит є сукупність економічних відносин, які виникають між державою, з однієї сторони, і юридичними та фізичними особами, іноземними державами, міжнародними фінансовими організаціями з іншої, з приводу руху грошових засобів з метою формування додаткових фінансових ресурсів на умовах строковості, поворотності, платності [31, с. 153.; 32, с. 182. 33, с. 218].

Такий метод наповнення державного бюджету є досить розповсюдженим в міжнародній практиці і діє ефективно в багатьох розвинених країнах, за рахунок цього методу можливо скоротити дефіцит бюджету за рахунок залучення додаткових інвестицій.

Державний кредит є більш ефективним в подоланні державного боргу ніж звичайні монетарні прийоми, такі як емісія грошей, оскільки не завдаю такої шкоди економіці держави.

В відносинах державного кредиту присутні дві сторони, держава яка в цих відносинах зазвичай є саме отримувачем кредиту в особі;

1. Кабінет Міністрів України;
2. Органи влади Автономної Республіки Крим;
3. Органи місцевого самоврядування;
4. Міністерство фінансів України;
5. Державне казначейство
6. Національний банк України

А іншою стороною в цих відносинах є фізичні та юридичні особи, які мають відповідний статус. В межах цієї курсової роботи розглядаються саме суб'єкти підприємницької діяльності.

Державний кредит залучає кошти в формі випуску державою в особі Національного банку України, цінних паперів, таких як державні облігації України згідно зі ст. 10 Закону України “Про цінні папери та фондовий ринок” які можуть придбати вказані суб'єкти [15]. Придбаваючи цінні папери кредитори мають гарантію на повну виплату ціни придбаних акцій, а також доходу відповідно до умов при придбанні цих цінних паперів.

Згідно з п. 31 ст. 2 БК України кредитування бюджету - операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом (надання кредитів з бюджету), та операції з повернення таких коштів до бюджету (повернення кредитів до бюджету). Для цілей цього Кодексу до кредитів з бюджету також належать бюджетні позички та фінансова допомога з бюджету на поворотній основі [29].

Стаття 30 БК України надає перелік джерел наповнення загального, та спеціального фондів бюджету у частині кредитування, серед яких у загальному фонді надходження внаслідок стягнення простроченої заборгованості перед державою за кредитами (позиками), залученими державою або під державні гарантії, кредитами з державного бюджету, якщо інше не встановлено законом про Державний бюджет України, та повернення кредитів, наданих з державного бюджету, що не мають цільового призначення, згідно із законом;

У спеціальному фонді це повернення кредитів, наданих з державного бюджету фермерським господарствам, та повернення коштів, наданих на формування Аграрним фондом державного інтервенційного фонду, а також для закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників [29].

Також ця стаття посилається на статтю 87 БК України яка повинна мати перелік видатків бюджету у частині кредитування, але ні одного з перелічених пунктів немає в даній статті, що викликає певні запитання, чи актуальний список даних джерел наповнення бюджету, тобто по факту була знайдена колізія в законодавчому акті оскільки відсутність цього переліку може заплутати, якщо потрібно знайти підтвердження списку статей видатків бюджету.

В цих відносинах держава є кредитором у особі певних фондів, а фізичні та юридичні особи, які ведуть підприємницьку діяльність є позичальниками. Кредити суб'єктам господарювання надає держава через уповноваженні нею банки.

Є кілька видів державного кредитування такі як:

1. Державне інвестиційне кредитування надається на капітальні вкладення виробничого призначення шляхом надання бюджетних позик безпосередньо міністерствам та відомствам, іншим державним органам виконавчої влади для фінансування підприємствами, організаціями та об'єднаннями через банківські установи об'єктів, будівництво яких тільки починається, на конкурсній основі, а також для фінансування раніш початих перспективних будов, технічного переоснащення та реконструкції діючих підприємств.

Такий вид кредитування застосовується найчастіше до підприємств державної форми власності [34 с. 45.; 35, с. 33.; 38, с. 98].

2. Придбання державою цінних паперів окремих суб'єктів господарювання, один з найрозповсюдженіших видів, може стати причиною переходу підприємства до державної форми власності.

3. Державне інвестиційне кредитування суб'єктів господарювання майже те саме що й перший пункт за виключенням того що надається виключно суб'єктам господарювання не державної форми власності.

За наведеними прикладами можливо сказати що суб'єкти підприємницької діяльності відіграють важливу роль в державному, та

місцевому кредиті, та кредитуванні оскільки вони можуть знаходитись як зі сторони кредитора надаючи фінанси для держави, так і зі сторони отримувача коштів, для виконання певних задач та потреб [29; 37].

2.3. Правове регулювання банківського кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів

Кредитування суб'єктів господарської діяльності в сучасному світі несе дуже важливу функцію підтримки вітчизняних товаровиробників, з допомогою залучення додаткових ресурсів з державного бюджету. Одночасно воно надає багато можливостей для створення нового бізнесу, так званих стартапів, та стимуляції їх розвитку. Це дає можливість державі покращувати становище господарюючим суб'єктам, діяльність яких збільшує фінансові показники держави.

Державне кредитування почало зароджуватися в Україні з початком незалежності, коли з'явилась потреба в залученні коштів. в початковому виді визначення надали законотворці у положенні 1993 року, що втратило свою силу положення "Про державне кредитування будов і об'єктів виробничого призначення" це менш деталізована версія однойменного положення 1996 року визначення з якого буде наведено далі.

Як відзначила у своїй монографії О.В Сударенко: «...О.І Худяков, ще у 1995 р. визначив, що державним кредитуванням є надання державою в особі своїх фінансових органів грошей у борг будь-яким суб'єктам (юридичним та фізичним особам) з фондів, що належать до фінансової системи держави» О.І Худяков писав про державне кредитування в якому беруть участь державні фінансові установи - державні банки. Програми банківського кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів передбачають можливість залучення коштів банківських

установ недержаної форми власності [38, с. 16.; 39, с. 12].

Також з 1996 року до наших часів діє положення “Про державне кредитування будов і об’єктів виробничого призначення” в першому пункті якого міститься визначення та мета державного кредитування - здійснюється шляхом надання бюджетних кредитів безпосередньо міністерствам, відомствам, іншим центральним органам державної виконавчої влади для фінансування підприємствами, об’єднаннями та організаціями (позичальникам) через банківські установи в першу чергу пускових об’єктів, а також раніше розпочатих важливих новобудов виробничого призначення, технічного переозброєння і реконструкції діючих підприємств, незалежно від форм власності, на пріоритетних напрямках економіки відповідно до Концепції регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки [40]. Воно є прямим, цільовим, поворотним, строковим, в обов'язковому порядку забезпеченим заставою, поручительством або гарантією і здійснюється за рахунок коштів, передбачених на цю мету Державним бюджетом України. Фактично це поняття не відповідає самому принципу державного кредитування оскільки кредит надає не держава, а банк, у свою чергу держава компенсує, або цілком, або лише у частині відсотків по кредиту. Надане в Положенні визначення є ширшим ніж те що визначив О.І. Худяков у своїй роботі, та фактично не відповідає тому що саме слід називати державним кредитуванням, а є фактично визначення банківського кредитування, також слід відзначити що це положення хоч і в повній мірі діє але вже повністю замінено іншими нормативно-правовими актами [38, с. 201; 40].

Сучасне визначення кредитування бюджету міститься в ч. 31 ст. 2 “БК України” це операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом (надання кредитів з бюджету), та операції з повернення таких коштів до бюджету (повернення кредитів до бюджету). Для цілей цього Кодексу до кредитів з бюджету також належать бюджетні позички та

фінансова допомога з бюджету на поворотній основі [29].

На нашу думку, положення “Про державне кредитування будов і об’єктів виробничого призначення” вже не відповідає часу, оскільки всі необхідні визначення містяться в кодексах та законах, тож на нашу думку його потрібно прибрати.

В цих відносинах кредитором є банк, а держава компенсує частину відсотків за кредитами, а фізичні та юридичні особи, які ведуть господарську діяльність є позичальниками. Кредити суб’єктам господарювання надає держава через уповноваженні нею банки, головним розпорядником бюджетних коштів виступає Міністерство фінансів України. Компенсація зобов’язань здійснюється фондом розвитку підприємства, який отримує кошти з державного бюджету. Строк на який видається кредит має обмеження в 5 років.

До державного кредитування ми також можемо віднести фінансову державну підтримку до якої відповідно до ч.2 ст.16 Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” (далі – 3-н України “Про розвиток”) входить: 1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб’єктів малого і середнього підприємництва; 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб’єктів малого і середнього підприємництва; 4) надання кредитів, у тому числі мікrokредитів, для започаткування і ведення власної справи; 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій; 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб’єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; 8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки [41].

Метою державної політики в сфері розвитку підприємництва згідно з ч.1 ст. 3 Закон України “Про розвиток” є:

1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва, полегшення несприятливих факторів для ведення бізнесу на початкових етапах;

2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності метою є зменшення сфер де діє монополіст, та об'єднання господарських суб'єктів які ділять ринок між собою;

3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва, тобто метою є переоснащення на нове обладнання що має більшу ефективність, та є більш екологічним, як наприклад придбання нової техніки, яка відповідає міжнародним стандартам;

4) сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки, здебільшого цей пункт має на меті підтримку вітчизняного виробника, та продукції;

5) забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян, оскільки деякі програми доступні лише певним видам підприємств, тож вони заохочують створення нових робочих місць, що в подальшому може призвести до скорочення рівня безробіття [41].

Найновіше рішення в сфері кредитування суб'єктів господарювання є державна програма “Доступні кредити 5-7-9” яка діє на підставі порядку “Про надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва” (далі – “Порядок 5-7-9”) Науковий інтерес становить вивчення питань правового регулювання кредитування суб'єктів господарювання в Україні, за допомогою програми банківського кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково з бюджетних коштів. За програмою “доступні кредити” існуючий або новостворений суб'єкт підприємницької діяльності який підпадає під критерії описані в цьому “Порядку 5-7-9”, та не підпадає під обмеження щодо надання такої допомоги

може зазначене кредитування, для його отримання існуючий суб'єкт підприємницької діяльності повинен мати не менш як 20% від вартості інвестиційного проекту, а новостворений не менше 30%. Цей пункт викликає деякі незручності в використанні зазначеного кредитування, в разі створення нового бізнесу, який має перспективу, але також має потребу в великій кількості коштів, суб'єкт повинен буде внести до банку значну суму, а саме 450 тис. грн. при максимальній сумі кредиту 1.5 млн. грн., що є невід'ємною сумою для деяких суб'єктів господарювання, отже, на нашу думку, встановлення відповідних мінімальних сум першого внеску робить неможливим отримання кредиту новоствореними суб'єктами господарювання оскільки у них відсутній такий початковий капітал [42].

В разі дотримання всіх вимог суб'єкти господарювання повинні виконувати ряд вимог. Залежно від розміру річного доходу суб'єкта господарювання йому встановлюють різні ставки розміру кредитування: Від 25 до 50 млн ставка 9% разом з тим якщо суб'єкт господарювання не наймає щоквартально 2 нових працівника ставка кредитування збільшується до 7% з моменту невиконання вимоги щодо укладення трудових договорів з найманими працівниками. Суб'єкт господарювання який отримав кредитування за ставкою 9% та в якого працюють 50 осіб має право на пільгу-зменшення ставки кредитування на 0.5% за кожне нове робоче місце, на нашу думку, відповідна норма не враховує особливостей всіх суб'єктів господарювання та вимог часу, оскільки вони мають вичерпну кількість робочих місць для функціонування підприємства, тож фактично їм доведеться створювати безкорисні робочі місця, це може призвести до того що будуть просто найматись так звані робочі книжки [42].

Але "Порядок 5-7-9" містить колізійні норми, оскільки його положення не співпадають з актам вищої юридичної сили, а сам: Господарським кодексом Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" (далі – Закон України "Про бухоблік") даний "Порядок 5-7-9" містить визначення поняття суб'єктів мікропідприємництва та малого

підприємства, в якому вказано що суб'єкти мікропідприємства та малого підприємства це фізичні та юридичні особи середня облікова кількість робітників за обліковий період не перевищують 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує 50 млн. грн. Данна норма суперечить визначенню вказаному в ст. 55 Господарського кодексу оскільки там сума будь-якого доходу суб'єкта мікропідприємства не перевищує 10 млн. євро, що за нинішнім курсом можливо округлити як 265 млн. грн. Отже не кожен суб'єкт мікропідприємства в розумінні Господарського кодексу має можливість отримати кредитування. В свою чергу Закону України "Про бухоблік" під суб'єктом мікропідприємства розуміє суб'єкта господарювання в якого річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує 8 млн. євро, тобто 210 млн. грн. З метою уніфікації підходів до розуміння суб'єкта мікропідприємства вважаємо за доцільне внести зміни до Закону України "Про бухоблік" в частині розміру доходу суб'єкта мікропідприємства за правилами визначеними у ст. 55 Господарського кодексу, оскільки саме він має вищу юридичну силу [20; 42; 43].

Також до недоліків цієї програми можливо віднести те, що даний вид кредитування не можуть отримати суб'єкти господарювання, які не отримують доходи або мають ознаки банкрутства, тобто ця програма не дає змоги діючому суб'єкту господарювання який перебуває на межі банкрутства, або ліквідації реорганізувати свою діяльність для покращення її показників.

В агросекторі вже продовж багатьох років існують програми банківського кредитування з компенсацією зобов'язань за рахунок бюджетних коштів. Одна з таких програм наведена в Порядку Кабінету Міністрів України "Використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів" затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 №300. Мета запровадження програми банківського кредитування аграріїв полягає у зменшенні фінансового навантаження на суб'єктів господарювання в аграрному секторі. Так для зазначених суб'єктів, які

провадять діяльність не пов'язану тваринництвом за умови отримання річного доходу до 20 млн. грн. від реалізації продукції, та суб'єктам, які провадять діяльність пов'язану з тваринництвом, якщо кредит був взятий на покриття втрат через таку діяльність, то держава відшкодовує відсотки у розмірі 1,5 облікової ставки Національного банку, що діє на дату нарахування відсотків, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами, зменшених на 5 відсоткових пунктів [44].

Також у відповідному секторі існує Програма по компенсації частки вартості вітчизняної сільськогосподарської техніки та обладнання яка діє на основі Порядку Кабінету Міністрів України “використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва” затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 №130 (далі – “Порядок компенсації”). Отримувачами компенсації є фізичні та юридичні особи постачальники сільгосп товарів, об'єктом є сільгосп техніка, яка має певний рівень локалізації - не менше 60% та входить до списку, який опублікований на сайті міністерства розвитку економіки. За загальним правилом сума компенсації частки вартості техніки та обладнання за рахунок коштів державного бюджету становить 25% вартості такої техніки та обладнання, а для фермерських господарств може бути збільшена ще на 15% вартості такої техніки. Для суб'єктів агропромислового комплексу це значна підтримка оскільки вартість такої техніки/обладнання становить від 1 млн. грн. до більш як 20 млн. грн. На нашу думку, зазначеною програмою кредитування держава допомагає одразу кільком суб'єктам підприємницької діяльності, виробнику сільгосп техніки та обладнання та постачальникам сільгосп товарів [45].

Згідно з ч.7 ст. 20 “БК України” та ч.2 ст. 12 Закону України “Про розвиток” кредитування здійснюється на основі програмно цільового методу тобто для надання коштів з державного бюджету головний розпорядник бюджетних коштів повинен розробити бюджетну програму, а Кабінет

Міністрів затвердити порядок в якому описаний механізм використання коштів виділених з бюджету на відповідну бюджетну програму, визначення бюджетної програми містить п.1 ст.2 “БК України” це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [29; 41].

Всі види кредитування повинні бути внесені до Закону України “Про Державний бюджет України” на відповідний рік та наділені відповідним кодом програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, в Законі України “Про Державний бюджет України на 2020 рік” (далі- Бюджет). В додатку №4 вказані відповідні види кредитування на 2020 рік. Якщо відповідна бюджетна програма фінансово не підкріплена, вона не може виконувати свої функції [46].

Бюджет передбачає 7,85 млрд. грн. на напрямки кредитування з яких майже 72 млн. грн надаються на виконання програм з банківського кредитуванням в аграрному секторі через Міністерство розвитку торгівлі та сільського господарства та майже 734 млн. грн на фінансування проектів Міністерства фінансів України, у тому числі на “кредити 5-7-9” 2 млрд. грн. та на інші програми фінансування [46].

Висновки. Отже, держава підтримує суб’єктів господарювання за рахунок бюджетних коштів використовуючи різні програми. В останні роки набули поширення програми банківського кредитування суб’єктів господарювання з компенсацією зобов’язань частково за рахунок бюджетних коштів. Враховуючи особливості досліджених нами програм можемо зробити висновок, що банківське кредитування суб’єктів господарювання з компенсацією зобов’язань частково за рахунок бюджетних коштів це тристоронні відносини між державою у формі відповідних фондів, зокрема, Фондом розвитку підприємства, який отримує кошти з державного бюджету, суб’єктом господарювання, та банками, які передбачають виділення бюджетних коштів для виконання певних задач. Так, у відносинах

банківського кредитування суб'єктів господарювання частково за рахунок бюджетних коштів кредити суб'єктам господарювання надає держава через уповноваженні нею банки, головним розпорядником бюджетних коштів виступає відповідне міністерство (Міністерство фінансів України або Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства). Отже, кредитором є банк, а держава компенсує частину відсотків за кредитами. Фізичні та юридичні особи, які ведуть господарську діяльність є позичальниками. На нашу думку, зазначеними програмами кредитування держава допомагає одразу кільком суб'єктам господарювання, зокрема, виробнику сільгосп техніки та обладнання, а також постачальникам сільгосп товарів; також програми кредитування можуть бути корисні одразу кільком суб'єктам господарської діяльності, оскільки вони збільшують спроможність придбавати у одного суб'єкта, та дають нових клієнтів продавцям.

З метою уніфікації підходів до розуміння суб'єкта мікропідприємництва вважаємо за доцільне внести зміни до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” в частині розміру доходу суб'єкта мікропідприємництва за правилами визначеними у ст. 55 Господарського кодексу, оскільки саме він має вищу юридичну силу.

Кредитування в Україні розвивається стрімко за рахунок створення нових, спрощення та розширення існуючих програм з підтримки суб'єктів господарювання, та залучення коштів від міжнародних організацій та інших держав, тому подальше вивчення особливостей правового регулювання зазначених відносин на часі.

2.4. Гарантії при здійсненні держаного (місцевого) кредиту, та державного (місцевого) кредитування за участі суб'єктів підприємницької діяльності.

Державна гарантія – це зобов'язання держави (в особі уряду) повністю або частково виконати платежі на користь кредитора у разі невиконання позичальником зобов'язань за одержаними позиками. Гарантії надаються органам місцевої влади (Автономної республіки Крим, місцевим громадам, та інших) та суб'єктам підприємницької діяльності [29].

Надання державних гарантій за кредитами суттєво зменшує кредитний ризик, що супроводжується зниженням процентних ставок за кредитами. Але поряд з цим, механізм надання державних гарантій має бути виваженим, оскільки неповернення позичальником позик призводить до витрачання коштів державного бюджету [47, с. 97; 48, с. 8].

Згідно з ч.2 ст. 18 БК України місцеві гарантії надаються згідно з рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної міської ради для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України, що належать до комунального сектору економіки міста або Автономної Республіки Крим, розташовані на відповідній території та здійснюють на цій території реалізацію інвестиційних проектів, метою яких є розвиток комунальної інфраструктури або впровадження ресурсозберігаючих технологій, тобто потрібно сказати що місцеві гарантії надаються лише підприємствам державного сектору економіки [29; 49, с. 28].

Формою надання державних гарантій є поручительство - зобов'язання виконати передбачені платежі в разі невиконання їх позичальником (частково або в повному обсязі).

Згідно зі ст. 17 БК України Державні гарантії можуть надаватися виключно у межах і за напрямками, що визначені законом про Державний

бюджет України, на підставі:

1.Рішення Кабінету Міністрів України - для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України;

2. Міжнародних договорів України - для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України.

3. За дорученням Кабінету Міністрів України відповідні правочини щодо його рішень вчиняє Міністр фінансів України.

Державні (місцеві) гарантії надаються згідно з ст. 17 “БК України” на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом [29].

Правочин щодо надання державної (місцевої) гарантії оформляється в письмовій формі та має визначати: предмет гарантії; повні найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання і кредитора (у разі гарантування виконання зобов'язань за кредитним договором); обсяг кредиту (позики); обсяг гарантійних зобов'язань та порядок їх виконання; права та обов'язки гаранта і кредитора; умови настання гарантійного випадку; строк дії гарантії.

Обов'язковою умовою надання державної (місцевої) гарантії є укладення договору між Міністерством фінансів України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) за виконання гарантійних зобов'язань [29; 50].

2.5. Правове регулювання контролю за участю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері бюджету та видатків.

Контроль за участю суб'єктів господарювання в бюджетному процесі, та видаткових відносинах в законодавстві отримав своє вираження в сімнадцятій главі Бюджетного кодексу України Згідно з відповідними статтями ми можемо виокремити певний перелік органів, що здійснюють контроль за дотриманням законодавства зокрема:

1) Верховна Рада України до повноважень якої входить виконання закону про Державний бюджет України, у тому числі шляхом заслуховування звітів про виконання Державного бюджету України (включаючи звіти головних розпорядників коштів державного бюджету про використання ними бюджетних коштів та результати виконання відповідних бюджетних програм) розгляд річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України [51].

2) Комітет Верховної Ради України що здійснює перевірку інформації про використання та надходження до бюджету, а також звітність про обслуговування державного боргу [52].

3) Рахункова палата до повноважень якої належить здійснення контролю за надходженням та використанням коштів Державного бюджету України, у тому числі за утворенням, обслуговуванням і погашенням державного боргу, ефективністю управління коштами державного бюджету, використанням коштів місцевих бюджетів у частині трансфертів, що надаються з державного бюджету, а також за надходженням закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків і зборів або їх частки та за використанням коштів місцевих бюджетів у частині видатків [53].

4) Місцеві державні адміністрації здійснюють контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо місцевих бюджетів, складають і подають проект відповідного бюджету та забезпечують його виконання [54].

5) Міністерство фінансів України та місцеві фінансові органи у

встановленому законодавством порядку одержують від центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, банків та інших фінансових установ усіх форм власності пояснення, матеріали та інформацію з питань, що виникають під час складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів та звітування про їх виконання [55].

б) Державна казначейська служба України за відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету. Відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми [56].

7) Державна аудиторська служба згідно з положенням про її діяльність пп. 4 п. 4 «здійснює контроль за: Цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів;

досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;

цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;

достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі);

відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів довгострокових зобов'язань за енергосервісом затвердженим в установленому порядку умовам закупівлі енергосервісу;

дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів.» [57].

Також до повноважень органів входить перевірку за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), одержаних під державні (місцеві) гарантії.

РОЗДІЛ 3.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВІДНОСИНАХ ЩОДО СПРАВЛЯННЯ ОBOB'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ДО ПУБЛІЧНИХ ФОНДІВ КОШТІВ

3.1 Суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт сплати єдиного соціального внеску

Згідно з п. 2 ст. 1 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування [58].

Платниками Єдиного соціального внеску відповідно до ст.4 цього закону які підходять під категорію суб'єктів підприємницької діяльності є роботодавці:

- 1) підприємства, установи та організації, інші юридичні особи, утворені відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, чи за цивільно-правовими договорами (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та

фізичних осіб - підприємців), у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ і організацій, інших юридичних осіб, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами;

2) фізичні особи - підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців);

3) фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичні особи, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту);

4) особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в тому числі адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності;

5) особи, які беруть добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування;

6) дипломатичні представництва і консульські установи іноземних держав, філії, представництва та інші відокремлені підрозділи іноземних підприємств, установ та організацій (у тому числі міжнародні), розташовані на території України;

7) підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, військові частини та органи, які виплачують грошове забезпечення, допомогу по тимчасовій непрацездатності, допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, допомогу, надбавку або компенсацію відповідно до законодавств [58].

Суб'єкти підприємницької діяльності є безпосередніми учасниками цих правовідносин, саме вони обчислюють, ведуть облікта, та сплачують на користь держави, внесок який розраховується за відповідним порядком, за кожного працівника, тим самим забезпечуючи йому певним чином майбутнє. Розмір єдиного соціального внеску становить 22% від заробітної плати що на нашу думку є доцільним.

3.2. Участь суб'єктів підприємницької діяльності у податкових правовідносинах

Сплата податків при веденні підприємницької діяльності є одним з найосновніших обов'язків суб'єкта підприємництва, участь, строки, розміри та принципи оподаткування визначені в Податковому кодексі України (далі ПК України)

Перш за все слід розпочати з визначень: Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього Кодексу. Таке визначення надається в першому пункті статті 6 ПК України, тобто податком є певна сума на користь держави яка призначається на певне коло осіб, для забезпечення виконання задач держави;

Другим визначенням є місцевий податок - податок який діє на певній території який сільські, селищні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів

Третім визначенням є акцизний податок - непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) Згідно з ст. 14 ПК України.

Участь суб'єктів підприємницької діяльності в податкових відносинах

полягає в їх сплаті, поданні податкової звітності та розрахування самого податку, оскільки вони є платниками державних податків, та на них розповсюджується податковий обов'язок.

Податковим обов'язком визнається обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені кодексом, законами з питань митної справи [59; 60].

До податків які зобов'язаний платити суб'єкт належать згідно зі ст.9 ПК України:

До загальнодержавних податків та їх платників належать:

1. Податок на прибуток підприємств, до платників цього податку належать суб'єкти господарювання - юридичні особи, резиденти та нерезиденти, (постійні представництва) які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами.

Об'єктом цього виду оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку)

2. Податок на доходи фізичних осіб, об'єктом оподаткування для резидента є доходи громадян загальні місячні або річні доходи, доходи які оподатковуються лише під час їх нарахування, іноземні доходи. Для нерезидента об'єктом є загальні доходи з джерелом його надходжень в Україні, та такі які оподатковуються лише після нарахування.

Суб'єктом є фізична особа резидент, та нерезидент, в більшості випадків нарахування та виплату податку беруть на себе податкові агенти, тобто юридична особа яка є роботодавцем особи яка повинна сплачувати цей податок.

3. Податок на додану вартість непрямий податок, платником якого є покупці, але фактичний облік та оплату здійснюють податкові агенти:

А) будь-яка особа, що провадить або планує провадити господарську

діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку або підлягає такій реєстрації;

Б) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;

В) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України.

Такими об'єктами є:

а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) ввезення товарів на митну територію України;

г) вивезення товарів за межі митної території України;

е) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом..

4. Акцизний податок суб'єктами сплати даного податку є виробники підакцизних товарів, суб'єкти які реалізують підакцизні товари такі як:

А) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України;

Б) Особа - суб'єкт господарювання, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України;

В) Фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні

товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства;

Г) Особа - суб'єкт господарювання роздрібної торгівлі, яка здійснює реалізацію підакцизних товарів;

Д) Особи які виробляють, та реалізують електроенергію, та пальне;

Об'єктом є ввезення та вивезення, а також створення та розповсюдження товарів що є підакцизними згідно зі ст. 213 ПК України.

5. Екологічний податок Згідно зі ст. 240 ПК України Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюють забруднення, об'єктом є плата за забруднення навколишнього середовища, водних ресурсів, повітря, землі;

б. Рентна плата, виявляється в виплаті певного податку за використання території, землі та надр, для задоволення власних потреб підприємства. Види рентної плати:

А) Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є суб'єкти господарювання, у тому числі громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані відповідно до закону як підприємці, які набули права користування об'єктом (ділянкою) надр на підставі отриманих спеціальних дозволів на користування надрами (далі - спеціальний дозвіл) в межах конкретних ділянок надр з метою провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин, у тому числі під час геологічного вивчення (або геологічного вивчення з подальшою дослідно-промисловою розробкою) в межах зазначених у таких

спеціальних дозволах об'єктах (ділянках) надр.

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є землевласники та землекористувачі, крім суб'єктів підприємництва, які відповідно до законодавства відносяться до фермерських господарств, що провадять господарську діяльність з видобування підземних вод на підставі дозволів на спеціальне водокористування.

Об'єктом є не включені до державного балансу запасів корисних копалин корисні копалини місцевого значення і торф, видобуті (зібрані) мінералогічні, палеонтологічні та інші геологічні колекційні зразки, корисні копалини, видобуті з надр під час створення, використання, реконструкції геологічних об'єктів природно-заповідного фонду, видобуті корисні копалини, обсяг природного газу, дренажні та супутньо-пластові підземні води.

Б) Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин Платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи - суб'єкти господарювання, які використовують у межах території України ділянки надр

Об'єктом є зберігання природного газу, нафти, газоподібних та інших рідких нафтопродуктів, витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції, вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин, зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів, провадження інших видів господарської діяльності.

В) Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом Платниками рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України є загальні користувачі радіочастотного ресурсу України, визначені законодавством про радіочастотний ресурс, яким надано право користуватися радіочастотним ресурсом України в межах виділеної частини смуг радіочастот загального користування.

Об'єктом є дозволи та ліцензії на отримання та експлуатацію

радіочастот та радіоелектронних засобів.

Г) Рентна плата за спеціальне використання води платниками є первинні водокористувачі - суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи - підприємці, які використовують та/або передають вторинним водокористувачам воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів;

суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи - підприємці, які використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва.

Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води є фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі, спеціальне використання води без її вилучення з водних об'єктів є:

для потреб гідроенергетики - фактичний обсяг води, що пропускається через турбіни гідроелектростанцій для вироблення електроенергії;

для потреб водного транспорту - час використання поверхневих вод вантажним самохідним і несамохідним флотом, що експлуатується (залежно від тоннажності), та пасажирським флотом, що експлуатується (залежно від кількості місць), Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання води для потреб рибництва є фактичний обсяг води, необхідної для поповнення водних об'єктів під час розведення риби та інших водних живих ресурсів

Д) Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів
Платниками рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є лісокористувачі - юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження з України або

виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, фізичні особи (крім фізичних осіб, які мають право безоплатно без видачі спеціального дозволу використовувати лісові ресурси відповідно до лісового законодавства), а також фізичні особи - підприємці, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами.

Об'єктом оподаткування рентною платою за спеціальне використання лісових ресурсів є деревина, заготовлена в порядку рубок головного користування, деревина, заготовлена під час проведення заходів.

7. Мито - це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та цим Кодексом, який нараховується та сплачується відповідно до цього Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Види мит:

1. Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України;

2. Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України;

3. На окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита;

4. Особливі мита:

А. Спеціальне мито встановлюється відповідно до Закону України "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну";

Б. Антидемпінгове - особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію країни імпорту товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів, та Компенсаційне - особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, що є об'єктом застосування компенсаційних заходів (попередніх або остаточних) мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист

національного товаровиробника від демпінгового імпорту” та Закону України “Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту” у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об’єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику [62; 63].

В. Додатковий імпорتنний збір встановлюється законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року (далі - ГАТТ-1994) та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів [61; 64].

Суб’єктами є особи які здійснюють ввіз та вивіз товарів що підлягають митному оподаткуванню, та особи які створюють такі товари [61].

До місцевих податків належать:

1. Податок на майно Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об’єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, об’єктом є плата за нерухомість

Об’єктом оподаткування є об’єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

До податку на майно також входить транспортний податок платниками транспортного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, об’єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п’яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Земельний податок власники земельних ділянок, земельних часток (паїв), землекористувачі.

Об'єктами оподаткування є: земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні, земельні частки (паї), які перебувають у власності.

2. Єдиний податок, який за кодексом має назву спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених чотирнадцятою главою "ПК України", з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Суб'єктом є фізичні та юридичні особи - підприємці, які самі обирають такий режим оподаткування.

Важливим фактором що стосується податків та податкового обов'язку є свідомість та добросовісність, оскільки в наступному пункті буде проаналізовано декілька судових рішень, в яких особи свідомо уникають сплати загальнообов'язкових платежів, та порушують податкове законодавство.

Підсумовуючи ми можемо стверджувати, що суб'єкти підприємницької діяльності, є основними та невід'ємними учасниками податкових відносин, оскільки вони є платниками більшості податків що справляються на території України, та є джерелом наповнення державного бюджету.

3.3. Правові засади контролю у сфері справляння обов'язкових платежів, платниками яких виступають суб'єкти підприємницької діяльності

Контроль за справлянням обов'язкових податків є дуже важливою діяльністю органів державної влади, оскільки не всі платники податків є сумлінними, та в повній мірі виконують свої обов'язки перед державою. Прикладом такого є велика кількість платників податків, що роками приховують заробітки для того щоб менше платити податків, а також платять працівникам в конвертах, для економії на податках, та обов'язкових внесках до державного бюджету [65].

Згідно зі ст. 61 “ПК України” Податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Контроль за додержанням податкового законодавства ведеться по більшій мірі за рахунок ведення податкової звітності, яка перевіряється уповноваженими органами, також шляхом здійснення податкових перевірок.

Механізм реалізації контрольних повноважень податкових органів відображений в главах 5 “Податковий контроль” та 18-2 “податкова міліція” ПК України [61].

Головним органом який здійснює контроль за податковою діяльністю є Державна податкова служба, вона здійснює відповідно до частини 4 положення “про Державну податкову службу України” та такі що відповідають темі курсової функції:

- 1) розробляє форми податкових декларацій (розрахунків), звітності та інших документів;
- 2) здійснює адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;
- 3) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, митних та інших платежів;
- 4) здійснює контроль за дотриманням податкового і митного

законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого законом покладено на ДПС;

5) здійснює облік платників податків та єдиного внеску, осіб, які здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

6) забезпечує ведення обліку податків і зборів, платежів;

7) здійснює диференціацію платників податків;

8) здійснює контроль за розрахуванням, сплатою, мита, а також здійснює контроль за правильною класифікацією товарів при їх переміщенні через кордон, а також контролюють їх походження [66].

Також контроль зобов'язана здійснювати податкова міліція її завданням є запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;

запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів;

забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Вони здійснюють контроль, перевірку інформації про кримінальні порушення податкового законодавства, здійснюють оперативно-розшукову діяльність, проводять розслідування кримінальних правопорушень в сфері податкового законодавства, та в окремих випадках передають матеріали правоохоронним органам, якщо правопорушення не підпадає під їх компетенцію.

Дослідження державного реєстру судових рішень дає нам змогу

стверджувати що порушення податкового законодавства наявні з обох сторін, як зі сторони платників податків, так і зі сторони державних органів, хоча переважна кількість становить саме порушення зі сторони суб'єктів підприємницької діяльності, наприклад рішення в справі №540/53/19 що розглядалась в херсонському окружному адміністративному суді демонструє контролюючу діяльність державних владних органів у сфері сплати податків, так в даному рішенні підприємству було нарахована недоплата обов'язкових платежів на основі кількох повідомлень-рішень які прийняті на основі актів про проведення фактичної перевірки, яку здійснювала державна фіскальна служба, які виявили в ході перевірки факт що підприємець не своєчасно оприбутковував кошти які надходили до каси, такі порушення особо вчиняла триччі що свідчить про те що вона діяла свідомо, також не були сплачені штрафні санкції, які надходили з повідомленнями-рішеннями, про необхідність сплати яких він був належно повідомлений ними, та рішення в справі №340/69/19 що розглядався в Кіровоградському окружному адміністративному суді, який також стосується діяльності державної фіскальної служби, та об'єднаної державної податкової інспекції, які провели позапланову документальну перевірку, та встановили порушення податкового кодексу, в результаті чого було занижено податок на прибуток, що призвело до значної недоплати податків зі сторони підприємства, в результаті вищевказаного підприємству було надіслане повідомлення-рішення про вимогу сплати податку, штрафних санкцій та нарахованої пені, яке було отримане підприємством, та свідомо проігнороване, що призвело до звернення в судову інстанцію. В обох рішеннях суд прийняв сторону Державної фіскальної служби, та задовільнив позовні вимоги про стягнення грошових коштів з підприємств що порушували свідомо податкове законодавство [67; 68].

З іншого боку слід розглянути також справи про відміну податкових рішень що були ухвалені в супереч закону до таких ми можемо віднести рішення в справах за № 826/17930/18 розглянуту в окружному адміністративному суді міста Києва в якому державна фіскальна служба не

врахувало того факту що підприємство не набуло права власності на товар, та провело коригування помилкової операції з іншим підприємством, та нарахувала суму податку, та штрафних санкцій, та № 826/10622/18 розглянуту в окружному адміністративному суді міста Києва в яких суд відміняє рішення державної фіскальної служби, про відмову в реєстрації податкової накладної що мали порушення в прийнятті, які містили натомість чіткому визначенню причин відмови в реєстрації загальне формування надання платником податків копій документів що були складені з порушенням законодавства, хоча всі документи які були додані до податкової накладної не містять порушень, що й було доказано в судовому порядку суд своїм рішенням зобов'язав державну фіскальну службу зареєструвати податкові накладні підприємства [69; 70].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, проведене нами дослідження на тему “Фінансово-правове регулювання підприємницької діяльності” дало можливість сформулювати наступні загальні висновки до роботи:

1. Враховуючи все вищевказане в першому розділі ми дійшли висновку що фінансова діяльність є широким поняттям, проаналізувавши думку трьох вчених які досліджували цю тему, а саме А. І. Худякова, Л. К. Воронової, та Н. І. Хімічевої це діяльність суб’єктів владних повноважень щодо утворення, розподілу та використання фінансових ресурсів у формі грошових фондів, для виконання покладених на державу через фінансову політику задач. Суб’єкти підприємницької діяльності, провадять діяльність пов’язану з отриманням прибутку який в свою чергу оподатковується державою, для ведення публічної фінансової діяльності, та отримують від державні кошти через державну допомогу, кредитування, тобто фактично є невід’ємними учасниками цієї діяльності, деякі форми цієї участі описані в роботі.

2. Отже держава підтримує суб’єктів господарювання за рахунок бюджетних коштів використовуючи різні програми, в останні роки набули поширення програми банківського кредитування суб’єктів господарювання з компенсацією зобов’язань частково за рахунок бюджетних коштів. Враховуючи особливості досліджених нами програм можемо зробити висновок що банківське кредитування суб’єктів господарювання з компенсацією зобов’язань частково за рахунок бюджетних коштів це тристоронні відносини між державою, суб’єктом господарювання, та банками, які передбачають виділення бюджетних коштів для виконання певних задач на виконання певних задач

У Бюджетному законодавстві кредитування суб’єктів господарювання визначається як відносини між державою у обличчі кредитора, та суб’єктами господарювання як боржників, з надання коштів на поворотній та строковій основі для виконання певних задач, таких як створення, модернізація та

підтримка нових, та діючих підприємств, метою є одночасно покращення господарської сфери економіки, та власне покращення економічних показників держави, на рівні бюджету в формі збільшення його доходів. Нормативне регулювання кредитування суб'єктів господарювання цілком описане в багатьох законах та інших правових актах. Але існують недоліки, та розходження в цих актах приклади яких були наведені в роботі, кредитування в Україні розвивається стрімко за рахунок створення нових, спрощення та розширення існуючих програм з підтримки суб'єктів підприємницької діяльності.

3. Отже, держава підтримує суб'єктів господарювання за рахунок бюджетних коштів використовуючи різні програми. В останні роки набули поширення програми банківського кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів. Враховуючи особливості досліджених нами програм можемо зробити висновок, що банківське кредитування суб'єктів господарювання з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів це тристоронні відносини між державою у формі відповідних фондів, зокрема, Фондом розвитку підприємства, який отримує кошти з державного бюджету, суб'єктом господарювання, та банками, які передбачають виділення бюджетних коштів для виконання певних задач. Так, у відносинах банківського кредитування суб'єктів господарювання частково за рахунок бюджетних коштів кредити суб'єктам господарювання надає держава через уповноваженні нею банки, головним розпорядником бюджетних коштів виступає відповідне міністерство (Міністерство фінансів України або Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства). Отже, кредитором є банк, а держава компенсує частину відсотків за кредитами. Фізичні та юридичні особи, які ведуть господарську діяльність є позичальниками. На нашу думку, зазначеними програмами кредитування держава допомагає одразу кільком суб'єктам господарювання, зокрема, виробнику сільгосп техніки та обладнання, а також постачальникам сільгосп

товарів; також програми кредитування можуть бути корисні одразу кільком суб'єктам господарської діяльності, оскільки вони збільшують спроможність придбавати у одного суб'єкта, та дають нових клієнтів продавцям.

З метою уніфікації підходів до розуміння суб'єкта мікропідприємництва вважаємо за доцільне внести зміни до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” в частині розміру доходу суб'єкта мікропідприємництва за правилами визначеними у ст.55 Господарського кодексу, оскільки саме він має вищу юридичну силу.

Кредитування в Україні розвивається стрімко за рахунок створення нових, спрощення та розширення існуючих програм з підтримки суб'єктів господарювання, та залученню коштів з міжнародних кредитів, тому подальше вивчення особливостей правового регулювання зазначених відносин на часі.

4. Шляхом аналізу законодавства в сфері справляння загальнообов'язкових платежів ми дійшли висновку що підприємства є основними суб'єктами в сфері цих відносин, вони в межах покладених на них обов'язків здійснюють розрахунок, декларування та сплату обов'язкових платежів, без цих платежів держава не змогла б виконувати покладені на неї зобов'язання, перш за все в податкових відносин на нашу думку значною складовою в податкових відносинах має добропорядність, оскільки під час аналізу судової практики було наведено приклади, коли особи свідомо не платять податки до державного бюджету, або намагаються значно скоротити кількість податків які вони мають сплатити до державного бюджету,

5. На нашу думку описані в законодавчих актах повноваження наведенні в пункті 3, розділу 3 розкривають нам фактичну участь держави у податкових відносинах, До основних повноважень ми відносимо створення законодавства в сфері податкових відносин, розробки відповідної форм податкової документації, яку використовують підприємства для виконання своїх податкових обов'язків, ведення обліку платників податків, та наданої ними документації, також суттєвою формою є контроль за виконанням податкового законодавства, здійснення різних видів перевірок, попередження порушення

податкового законодавства, або в разі вчинення такого порушення провести необхідний комплекс дій для усунення таких порушень, якщо це не дало необхідного результату, в їх компетенції звернення до суду з необхідними вимогами, проаналізувавши єдиний державний реєстр судових рішень ми можемо стверджувати що податкові органи здійснюють повноваження, але також разом з цим існують випадки порушення законодавства з їх сторони, які призводять до перепон в здійсненні підприємницької діяльності, та створюють зайве навантаження на судову систему.

6. З метою вирішення наявних проблем на законодавчому рівні у випускній кваліфікаційній роботі пропонується комплекс змін до Порядку “Про надання фінансової державної підтримки суб’єктам підприємницької діяльності мікропідприємництва та малого підприємництва”. Зокрема, пункт 2 Порядку запропоновано викласти в такій редакції:

“Суб’єктом мікропідприємництва вважається фізична особа - підприємець або юридична особа, річний дохід якого від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн. євро, визначену за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком, що діяв на останній день звітного періоду.

Суб’єктом малого підприємництва вважається фізична особа - підприємець або юридична особа, річний дохід якого від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро, визначену за офіційним валютним курсом, установленим Національним банком, що діяв на останній день звітного періоду.

Показник річного доходу суб’єкта підприємництва від діяльності визначається на підставі офіційних звітних даних такого суб’єкта підприємництва за останні чотири квартали (для суб’єкта підприємництва, що подає квартальну звітність) або за останній звітний рік (для суб’єкта підприємництва, що подає річну звітність).

Зазначений в цьому пункті граничний показник річного доходу суб’єкта підприємництва розраховується сумарно щодо всієї групи пов’язаних із

суб'єктом підприємництва контрагентів. Група пов'язаних із суб'єктом підприємництва контрагентів визначається відповідно до вимог Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженої постановою Правління Національного банку від 28 серпня 2001 р. № 368. При цьому суб'єкт підприємництва не може входити до групи пов'язаних з ним контрагентів, які не відповідають зазначеним в цьому пункті граничним показникам щонайменше протягом останніх двох календарних кварталів”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волошук М.Г., Карабін Т.О., Менджул М.В. Фінансове право: Навч. посіб. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
2. Финансовое право: Под ред. О. Н. Горбуновой. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2000. 495 с.
3. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс: підручник / К.: Хрінком Інтер, 2012. 2008 с.
4. Кучерявенко М. П. Податкове право України. Академічний курс: підручник: “Правова єдність”, всеукраїнська асоціація видавців, 2008. 699 с.
5. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право: Навч. посіб./ ДПА України. Академії правових наук України, НДІ Фінансового права. К.: Атака, 2007 263 с.]
6. Худяков А. И. Финансовое право Республики Казахстан. Общая часть / Худяков А. И. Алматы : ТОО “Баспа”, 2001. 272 с.
7. Ровинский Е. А. Основные вопросы советского финансового права / Ровинский Е. А. М. : Госюриздат, 1960.
8. Воронова Л. К. Фінансове право України : [підручник] / Воронова Л. К. : Прецедент, 2006. 448 с.
9. Финансовое право : учебник / [отв. ред. Н. И. Химичева]. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юристъ, 2003.
10. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посіб. / О.П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. 11 с.
11. Берлач А. І. Фінансове право України : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / А.І. Берлач ; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини “Україна”. – К. : Університет “Україна”, 2008. 19 с.
12. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Державні фінанси. К.: Атіка, 2002. 368 с

13. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 №679-XIV
Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
15. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 №3480-IV
Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 2121-III
Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
17. Про підприємництво : Закон України від 7.02.1991 №698-XII Верховна
Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
18. Купчак. Б. Ф. Підприємництво: суть та умови здійснення/ Б.Ф. Купчак
науковий вісник НЛТУ України 2011, Вип. 21.2, 243-249 с.
19. Підприємництво: навч. Посіб. Для студ. Вищ. Навч. Закл / М. М.
Руженський та ін. Мауп, 2005. 280с.
20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV Верховна Рада
України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
21. Даценко І.В. Поняття і статус підприємства державної форми власності у
контексті чинного законодавства України.
URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4742
22. Віник О.М. Господарське право: курс лекцій. К., 2005. 624 с.
23. Віник О.М. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності /
Вісник Вищого арбітражного суду України. 1998. № 2. с.242.
24. Господарське право України: Підручн. / За ред В.М. Гайворонського, В.П.
Жушмана. Харків, 2005. 384 с.
25. Кравчук О. М., Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів
підприємництва: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 504 с.
26. Про господарські товариства : Закон України від 1 вересня 1991 р. №1576-

- XII Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
27. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. №514-VI Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
28. Про інститути суспільного інвестування : Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
29. Бюджетний кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
30. Бугай Т.В. Бюджетний процес в Україні: Теоретичний аспект URL: <http://global-national.in.ua/issue-7-2015/15-vipusk-7-veresen-2015-r/1306-bugaj-t-v-byudzhetnij-protses-v-ukrajini-teoretichnij-aspekt>
31. Фінансове право/ за заг. ред. О.П.Гетманець. МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. Справ, Харків 2017. 392 с.
32. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник / О. Д. Василик. К.: НІОС, 2005. 416 с.
33. Євтух О. Т. Кредит як соціально-економічне явище/ О. Т. Євтух. Економіка: новий аспект. Луцьк: Вол. друк., 2007. 213–251 с.
34. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія / [Т.В. Майорова, М.І. Диба, С.В. Онишко та ін.]. К.: КНЕУ, 2012. 472 с.
35. Пшик Б.І. Інвестиційне кредитування: навч. посібник / Б.І. Пшик. Львів: ЛБІ НБУ, 2005. 291 с
36. Кузьменко В. М. Форми державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Економіка та держава. 2019. № 8. С. 93–98
37. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
38. Сударенко О.В. Право на житло: державне фінансування будівництва: монографія О.В.Сударенко. Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 316 с.
39. Худяков А.И. Основы теории финансового права А.И. Худяков 147 с
40. Про затвердження Положення про державне кредитування будов і об'єктів

виробничого призначення: Наказ Міністерства фінансів та Міністерства економіки від 15 листопада 1995 року №178/170 Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0424-95>

41. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
42. Про затвердження Положення про надання фінансової державної підтримки суб'єктам мікропідприємництва та малого підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF>
43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
44. Про Затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 300 Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF>
45. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF>
46. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019 № 294-IX Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-IX>
47. Нефьодов С. В. Категорія “державні гарантії” в юридичній науці. *Jornalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 2. 96–99 с.
48. Гофман О. Р Державна гарантія як засіб забезпечення виконання

господарських зобов'язань: автореф. дис ... канд. юрид. наук. Одеса, 2014. 22 с.

49. Рядінська В. О., Нефьодов С. В. Фінансово-правове регулювання надання державних (місцевих) гарантій в Україні: монографія. Київ, 2019. 182 с.
50. Порядок надання місцевих гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 р. № 541.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2012-п>.
51. Про регламент верховної ради України: Закон України від 10.02.2010 №1861-VI Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
52. Про комітети верховної ради України : Закон України від 04.04.1995 №116/95-ВР Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
53. Про рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 №576-VIII Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
54. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 №586-XIV Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
55. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України, положення від 20.08.2014 № 375 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>
56. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України, положення від 15.04.2015 № 215 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>
57. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України, положення від 03.02.2016 № 43 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>

58. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
59. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755- VI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
60. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Кізима А.Я., Карпова В.В. Податковий менеджмент: навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 525 с.]
61. Митний кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
62. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту : Закон України від 22.12.1998 № 330-XVI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>
63. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : Закон України від 22.12.1998 № 331-XVI Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14#n10>
64. Генеральна угода про тарифи 1 торгівлю : СОТ ; Угода, міжнародний документ, домовленість від 15.04.1994, Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_003#Text
65. Конституційний обов'язок громадян щодо сплати податків: досвід України і зарубіжних держав URL: http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2012_povidomlenia-modernizatsia/60067.html
66. Постанова Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України від 06.03.2019 №277 Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%B>
67. Рішення в справі №540/53/19 що розглядалась в херсонському окружному адміністративному суді URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79342902>;
68. Рішення в справі № 340/69/19 що розглядалась в Кіровоградському окружному адміністративному суді

URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/79725249>;

69. Рішення в справі № 826/17930/18 розглянуто в окружному адміністративному суді міста Києва URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/79608570>;

70. Рішення в справі № 826/10622/18 що розглядалась в окружному адміністративному суді міста Києва URL: <https://reustr.court.gov.ua/Review/827140>